Staatsbosbeheer

Q&A herstel Melklaan

Vanaf half november 2026 herstelt Staatsbosbeheer de Melklaan op Buitenplaats Elswout. Staatsbosbeheer kapt hiervoor de bomen die samen geen laan meer vormen, plant een nieuwe beukenlaan en legt het wandelpad terug op de historische plek.

Waarom herstellen we de Melklaan?

Wat is er met de Melklaan gebeurd?
In juli 2023 waaiden tijdens storm Poly bomen om in de Melklaan, achter de Orangerie. Van de oorspronkelijke laan is nu ongeveer 60 procent verdwenen. De bomen die nog staan, vormen samen geen herkenbare laan meer.

Waarom is die laan zo belangrijk?
Buitenplaats Elswout is een rijksmonument, en de parkaanleg is apart beschermd. Lanen en paden vormen het geraamte van dat ontwerp: ze sturen je blik en geven het park zijn statige karakter. Als eigenaar zijn we verplicht het park goed in stand te houden, en het herstel van de laan hoort daarbij.

Hoe zag de laan er vroeger uit?
Op de kaart van landmeter Van Zutphen uit 1812 is goed te zien waar de laan en het wandelpad oorspronkelijk lagen. Die kaart is het uitgangspunt voor het herstel.

Jaar	Wat er gebeurde
1812	Landmeter Van Zutphen tekent de Melklaan op de kaart van Elswout.
1883	De laan maakt deel uit van het parkontwerp van tuinarchitect Petzold.
1940–1945	In de Tweede Wereldoorlog wordt de laan gekapt; op een luchtfoto uit 1945 is de aanleg van een tankwal te zien.
ca. 1950	De laan wordt opnieuw ingeplant. Daar stammen de huidige beuken uit.
2019	Ongeveer 40 procent van de oorspronkelijke laan is verdwenen.
2023	Na storm Poly is ongeveer 60 procent verdwenen.

Waarom planten jullie geen nieuwe bomen tussen de huidige bomen?
Jonge beuken overleven in de schaduw van oude bomen, maar groeien daar niet uit tot gelijkmatige laanbomen. Ze moeten concurreren met de wortels van de oude bomen, en vallende takken beschadigen de jonge aanplant. Bovendien staan de huidige beuken niet meer op de oorspronkelijke lijn.
Een laan werkt alleen als de bomen samen opgroeien: even oud, even groot en op vaste afstand van elkaar. Daarom planten we de laan helemaal opnieuw aan.

De bomen zijn toch gezond?
Veel bomen zijn inderdaad vitaal. We begrijpen dat kappen pijn doet; ook voor ons als boswachters is dit geen lichte keuze. Maar samen vormen deze bomen geen laan meer. Een nieuwe laan krijgt alleen een kans als hij in één keer wordt aangeplant. Daarom kappen we meer bomen dan op het eerste gezicht nodig lijkt.

Is dit een los project?
Nee. Het herstel is onderdeel van het Herstelplan Groenblauwe Dooradering. Met aanvullende financiering uit het herstelplan kan Staatsbosbeheer in heel Nederland karakteristieke landschapselementen herstellen, zoals lanen, houtwallen en singels.

Wat gaat er gebeuren?

Wat gebeurt er precies?

1. We kappen de bomen die met een stip zijn gemarkeerd en frezen de stobben weg.
2. We meten de laan opnieuw in en planten een nieuwe laan van beuken.
3. We leggen het wandelpad terug op de oorspronkelijke plek en knappen het op.

Hoeveel bomen worden er gekapt?
Ongeveer 50 bomen, vooral beuken en daarnaast enkele zomereiken en lindes. Ze zijn deze zomer gemarkeerd met een stip.

Hoeveel nieuwe bomen komen er terug?
Er worden ongeveer 55 laanbomen teruggeplant. Ze komen in twee rijen, aan weerszijden van het pad. Daarnaast wordt het achterliggende bosvak opnieuw ingeplant. Dit doen we vlekgewijs met verschillende soorten.

Wat voor bomen planten jullie?
Beuken, en geen kleine boompjes: het zijn bomen van formaat die al een aantal jaren op de kwekerij zijn opgegroeid. Daardoor is de laan direct na het planten weer als laan herkenbaar. Vlak bij de Melklaan, aan het weiland, staan al zulke bomen; daar zijn eerder linden geplant. In het achterliggende bosvak planten we vlekgewijs verschillende soorten, op de open plekken die door storm Poly zijn ontstaan.

Waar komen de nieuwe bomen vandaan?
Van kwekerijen waarmee Staatsbosbeheer al jaren samenwerkt. Ze zijn gekweekt uit zaad van onze eigen natuurgebieden, zaadgaarden en genenbank. Zo komen de juiste boomsoort en herkomst op de juiste plek.

Waarom weer beuken?
Op deze plek heeft altijd een beukenlaan gestaan. Ook de huidige laan bestaat vooral uit beuken, die rond 1950 zijn geplant. Bij herstel gaan we uit van het behoud van de laan, en dus van beuken: zij geven het statige laanbeeld dat bij Elswout past.

Beuk kan bovendien goed tegen wat schaduw van het omliggende bos. Daardoor hoeven we rond de laan niet meer bomen te kappen dan nodig. Met een soort die meer licht nodig heeft, zouden er nog meer bomen weg moeten.
In de bodem van het bos en de laan leven al schimmels die samenwerken met de wortels van beuken (mycorrhiza). Die helpen de nieuwe beuken op weg.

Is beuk een duurzame keuze, nu het klimaat verandert?
Op deze plek naar verwachting wel. Beuken hebben het moeilijk op de hoge zandgronden in Nederland, en ook op Elswout zien we dat op de moshellingen. De Melklaan ligt echter in een relatief nat deel van Elswout, en de buitenplaats heeft een vast waterpeil. Daardoor krijgt beuk hier niet snel last van verdroging.

De Melklaan is daarmee een van de weinige plekken waar we een klimaatbestendige beukenlaan kunnen aanplanten. Op andere plekken op Elswout wordt dat steeds moeilijker, waardoor beukenlanen daar de komende decennia naar verwachting verdwijnen. Juist hier kunnen we de beukenlaan voor de toekomst behouden.

Waarom planten jullie de nieuwe bomen niet onder de bomen die er nog staan?
De huidige beuken staan niet op de lijnen van de nieuwe laan. De nieuwe rijen komen op vaste afstand van het teruggelegde pad, en dat pad ligt straks op een andere plek dan nu. Pad en laan kunnen dus pas goed worden aangelegd als de oude bomen weg zijn.

Bovendien zouden we de oude bomen later alsnog moeten kappen, tussen de jonge bomen in. Dat betekent opnieuw machines in het park, kans op schade aan de jonge aanplant en opnieuw verstoring van bodem, planten en dieren. Door in één keer te werken, houden we die verstoring zo klein mogelijk.

Hoe komt de nieuwe laan eruit te zien?
Er komen twee rijen beuken, aan weerszijden van een wandelpad van 2,5 meter breed. De rijen staan 7 meter uit elkaar, en in de rij staan de bomen 7,5 meter van elkaar.
Net als in het oorspronkelijke ontwerp staan de bomen verspringend: elke boom staat tegenover het midden tussen twee bomen aan de overkant. Aan beide uiteinden sluit de laan aan op de paden eromheen.

Wat gebeurt er met het wandelpad?
In de loop van de jaren is het pad langzaam verschoven. We leggen het terug op de oorspronkelijke plek, in het midden van de nieuwe laan. Ook het aansluitende pad aan de westkant knappen we op.
We gebruiken zand dat al op Elswout ligt, mengen dat met de bestaande grond en walsen het aan. Zo wordt het een stevig pad dat niet te zanderig is. Grond van buiten voeren we niet aan, omdat Elswout deel uitmaakt van Natura 2000 en Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Hoe worden de bomen omgezaagd?
De bomen vallen niet in één keer om. Een kraan zaagt ze in delen en voert het hout direct af, zodat er geen bomen met een grote klap op de bodem terechtkomen. Zo verkleinen we de schade aan het bodemleven en de kans op verdichting. De stobben frezen we weg.

Planning en bereikbaarheid

Wanneer gebeurt het?

Wat	Wanneer
Kap en rooien	Vanaf half november 2026, ongeveer twee weken
Aanplant nieuwe beuken	In het plantseizoen, na de kap
Herstel wandelpad	Na de aanplant

Bij nat weer kan het werk uitlopen. De actuele planning staat op de pagina De Melklaan krijgt een nieuwe toekomst.

Kan ik tijdens de werkzaamheden over de Melklaan wandelen?
Nee, tijdens de werkzaamheden is de Melklaan tijdelijk afgesloten. Respecteer de afzettingen, zodat het werk veilig kan gebeuren voor bezoekers én voor de mensen die er werken.

Rijden er zware machines door het park?
We werken zoveel mogelijk vanaf het pad. Moet een machine toch van het pad af, dan leggen we rijplaten om de bodem te beschermen. Voor het herstel van het pad gebruiken we klein en licht materieel. Om zo min mogelijk met machines door het park te rijden, leggen we een tijdelijke brug aan achter de Orangerie. Die halen we na de werkzaamheden weer weg.

Heb ik last van het werk?
We werken alleen overdag. Tijdens de kap kun je geluid horen van zagen en machines, en zijn sommige paden afgesloten.

Natuur en regels

Wat betekent de kap voor vogels en vleermuizen?
Een extern ecologisch adviesbureau heeft in september alle bomen vanuit een hoogwerker onderzocht. Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en geen jaarrond beschermde (vogel)nesten gevonden; de holtes

in de bomen zijn te ondiep en vaak nat. We werken buiten het broedseizoen en alleen overdag, zodat vleermuizen geen last hebben van licht.

Vliegen vleermuizen niet langs de laan?
Dat kan. Na de kap neemt de bosrand langs de laan die rol over. Daarnaast hebben vleermuizen genoeg andere plekken in de buurt om te jagen.

En andere dieren, zoals eekhoorns en boommarters?
In de bomen zijn geen nesten van eekhoorns of verblijfplaatsen van boommarters gevonden. Waar nodig zetten we kwetsbare delen af.

Wat gebeurt er met de bijzondere planten en paddenstoelen?
Elswout is rijk aan stinzenplanten en paddenstoelen. Groeiplaatsen van zeldzame soorten van de Rode Lijst, zoals gulden boterbloem, zomerklokje, tweekleurige russula en sterspoorvezelkop, zetten we vooraf af met lint, wanneer deze soorten aanwezig zijn.

Volgens de vrijwilliger die de paddenstoelen op Elswout in kaart brengt, zit de grootste rijkdom in de strook langs het water. Door het pad op de juiste plek terug te leggen, wordt die strook groter en krijgen soorten meer ruimte.

Is er een vergunning?
Er gelden regels voor deze bomen, en daar houden we ons aan. Een kapvergunning van de gemeente is niet nodig, omdat Elswout buiten de bebouwde kom ligt. Daar gelden de regels van de provincie Noord-Holland: wie een rij bomen kapt, moet dat vooraf melden en nieuwe bomen terug planten.
De kap is gemeld bij de provincie, via de omgevingsdienst. Met de nieuwe beukenlaan voldoen we aan de plicht om terug te planten. Omdat Elswout een rijksmonument is, stemmen we het herstel ook af met de gemeente Bloemendaal.

Na de werkzaamheden

Hoe ziet de laan er direct na het planten uit?
De eerste tijd ziet de Melklaan er open en kaal uit. Omdat we bomen van formaat planten, is de laan wel meteen als laan herkenbaar. Elke boom krijgt twee houten palen en een gietrand, zodat hij stevig staat en goed water krijgt.

Hoelang duurt het voordat het weer een statige laan is?
Bomen groeien langzaam: het duurt tientallen jaren voordat de nieuwe Melklaan een volwassen beukenlaan is. Dat hoort bij ons vak: je grijpt nu in met het oog op de toekomst. Zo leggen we de basis voor een laan waar ook volgende generaties kunnen wandelen.

Wat gebeurt er met de open plek die de storm achterliet?
Die planten we ook weer in met nieuwe bomen: verschillende soorten, die we vlekgewijs aanplanten.

Meer informatie

Ik maak me zorgen. Bij wie kan ik terecht?
We begrijpen dat de kap emoties oproept. Dat mensen zo betrokken zijn bij Elswout, vinden we mooi, en we gaan graag met je in gesprek. Mail naar elswout@staatsbosbeheer.nl.

Waar vind ik het laatste nieuws?
Op de pagina De Melklaan krijgt een nieuwe toekomst houden we de planning bij.

Komt er een excursie of rondleiding?
Als daar vraag naar is, organiseert Staatsbosbeheer een extra rondleiding of excursie. Voor de twee vorige excursies kwamen te weinig aanmeldingen, waardoor ze niet zijn doorgegaan.